

Õpilasteleht

Hind
10 senti

NR. 4

19. OKTOOBRI 1938

VII AASTAK.

Elevandi-

jahil •

Peeter Körner tuli kahekümneaastasena asumaile, kus ta astus ametisse ühte suuremasse kaubakontoris. Ta oli vaikne ja kokkuhoidlik noormees. Ainult siis, kui räägiti jahilugusid, kadus ta tavaline tagasihoidlikkus: ta esitas kogenud küttidele küsimusi ja kuulas innukalt jutustusi jahiseiklusist.

Kodus oli tal kallis, suurekaliibriline jahipüss, mida Peeter hoidis hoolikalt kapis, kuid näitas meeleldi kõigile, kes selleks soovi avaldasid. Ulatades püssi käest kätte, säras nooruki nägu uhkusest ja rõõmust.

Jahikogemusteta poisi uhkeldamine kalli püssiga tekitas küttide seas naeru ja pilget. Nad ütlesid Peetri kohta: „Püss on väärtuslik — kuid omanik on liiga väike selle kaliibri jaoks.“ Ja kui siis Körner kord arvamist avaldas, et ainult niisuguse relvaga võib elevandijahile minna, hakati teda

Elevandi-Körneriks hüüdma ja lõpuks vaid veel Elevandi-Peetrikeseks.

Peeter sulgus enesesse ja kannatas; kogus raha ja ootas paremaid aegu. Kuni ühel päeval saabusid pärismaalased Marangust ja teatasid suurte elevandiluu-elevantide liikumisest Kilimandžaaros järsakuil 3000—4000 m joonel. Tegutsemise aeg oli käes! Peeter võttis värisevi käsi oma kogutud rahasumma, nõutas selle eest ametivõimudelt väga kalli jahiloa; palus ametipuhkust mägedesse reisimiseks ja lahkus saatjateta, vaikides oma kavatsusist.

Ta seljakotis leidis kaheksa päeva toidumoon: kuivikuid, šokolaadi ja teed; siis veel raieraud ja vasar elevandi kihvade väljaraiumiseks.

Teel palkas Peeter mehe, kes sõidutas ta Maranguni. Esimese öö ta veetis ühes hotellis ja varahommikul asus kõrgmetsa radadele.

*

Järg lk. 6

OMA ELU KAUDU ÜHISKONDA

Noorus on ilu ja rõõmu aeg. Aga noorus on ka töö, on künni, on külvil aeg. Ta on ettevalmistus pärastisele elule. Kuid noortel ei tule end olevikus maha salata ja elada ainult tulevikule. Otse vastupidi: tulevikule valmistuvad noored kõige paremini siis, kui nad elavad oma maailmas, elavad oma elu, teevad oma tegusid.

Oma elu, oma ülesannete ja töödega, oma võitude ja kaotustega, oma rõõmude ja muredega elavad noored koolis ja kodus, eriti aga oma organisatsioonides. Siin tuleb olla üksikult enda eest väljas ja harjutada isiklikku tublidust, veel enam aga teostada ühiseid ettevõtteid. Nende kaudu õpitakse üksteist mõistma ja austama, üksteise murede ja rõõmudega kaasa elama, teiste arvamist arvestama ja vastastikku üksteist abistama. Ühistes ettevõtetes selgub korra ja sellele alistumise vajalikkus, selgub üksmeele tähtsus. Selgub ka, et ühinemises on jõud: mida üks ei suuda, seda teeme koos. Ühiselt töötatakse oma organisatsiooni kodu korraldamisel, ühiselt peetakse korras kooliruumid ja hoolitsetakse nende ilustamise eest. Mõnele koolivennale-õele teeb raskusi raamatute muretsemine vanemate kehvuse tagajärjel; isegi toidust tuleb tal vahel nappus. Kas võib olla midagi ilusamat, kui siin ühiselt kaasa aidata tema elu kergendamiseks. Ühiselt antakse välja oma ajakirja, ühiselt tellivad „Õpilaslehte“ need, kellele üksikult tellimine teeb raskusi.

Ühistes ettevõtetes areneb kohusetunne, kasvab ühistunne, harjutakse korra tähtsust mõistma ja hindama. Need aga on elu tähtsamad voores, mille omandamiseks maksab töötada. Seega kasvatab oma elu noori hilisemale elule, mis nõuab samasugust tegevust ja samasuguste ülesannete täitmist, ainult teistes oludes.

Kuid noorus ei ela väljaspool aega ega ruumi. Koolis, endasuguste seas ollakse 5—6 tundi päevas, ülejäänud aeg kulub väljaspool kooli, täiskasvanute hulgas, elu keerises. Siin õpitakse tund-

ma seda elu, mis ootab noori ees, hakatakse teda tähele panema, tema üle järele mõtlema. Aga mitte ainult mõtlema, vaid kaasa tundma, kaasa elama, jõudu mööda kaasa töötama. Siin saab otsekohe rakendada seda, mida omas elus õpitud. Kui palju pakub selleks võimalusi kodune elu, isa, ema, vanemate vendade-õdede abistamine toas, aias, õues, põllul. Ning endalegi jõukohaste ülesannete leidmine ja nende korralik täitmine. See kõik kasvatab jõudu, äratab julgust ja kindlustab usku endasse.

Aga teisigi ülesandeid leidub noortele ühiskonnas. Vaja ainult natuke ringi vaadata. Sääl elab haige või nõrk vanake üksinda oma majakeses. Kui ilus on teda abistada: talle puid lõhkuda, neid tuppa viia, ahju küttä, vett tuua, isegi tuba koristada ja teisi väikesi asju õiendada. Kui palju noori on andnud ilusat eeskujut vanaraua kogumisel või kodu kaunistamisel isegi täiskasvanuile. Siin kaasa lüüa on kõigil võimalik.

Võiks veel kaua jätkata. Aga seda pole vaja: meie noorus on täis tuld, täis elujõudu ja tahtmist elada oma elu, aga elada kaasa ka ümbritseva ühiskonna elule ja nii kasvada sesse ühiskonda, kasvada tema väärtuslikuks liikmeks, kes täiskasvanuna tunneb oma kohustusi ja tahab ning oskab neid täita isiklikuks õnneks ja rahva ning riigi eduks.

Gustav Reial

GENIAALSEIM LEIDUR

- T. A. Edisoni 7. surma-aastapäeva mälestuseks
- 15-a. ajalehe väljaandja
- Tagajärgi annab ainult töö, töö, töö

Thomas Alva Edison sündis 11. veebr. 1847. a. Ohio osariigis Milani linnas. Ta vanemad olid vaesed, Hollandist U. S. A.-sse rännanud farmerid. Hiljem asuvad vanemad Michigani osariiki elama, kus ka 7-aastane Al (nii teda kutsuti) kooli pidi minema.

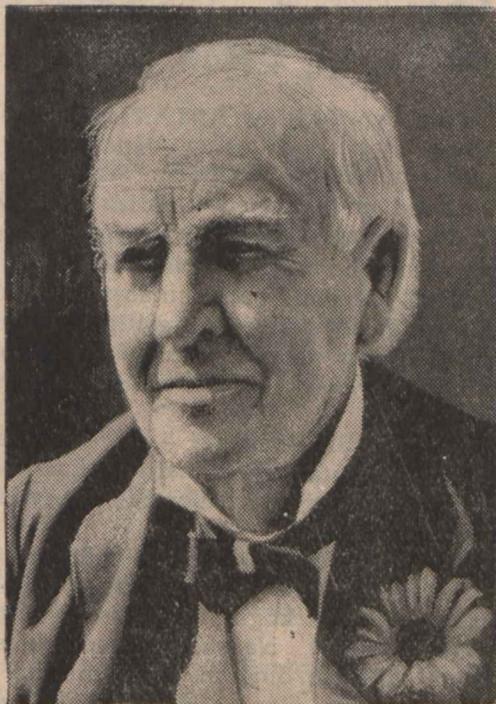
Kooli-arst andis poisi kohta aga otuse, et viimane varem või hiljem hulruks läheb. Umbes sama mõtles vist ka väikese Ali õpetajanna, kui ta 3 kuud pääle poisi kooliastumist viimase jälle vanematele tagasi viis ja ütles: „Poiss on nii rumal, et temaga pole midagi pääle hakata. Mõtelge ometi, alles hiljuti

leidsin teise kanamunadel istumas: taitis vist kanapoegi välja haududa.“

Noor Edison jääb aga siiski kooli edasi, kuigi tema huvidel polnud kooliga midagi ühist. Eriti huvitus poiss lahutusteadusest. Esimeste katsete tulemus on aga kurb: küün, kus katsed toimuvad, põleb Ali süü pärast maani maha. Aga ega järgnev „ihu-nuhtlus“ veel uudishimu hävita. Mõni aeg hiljem sunnib Al teist poissi soodat ja viinakivihapet alla neelama, lootes, et sellest segust tekkivad gaasid tõstavad katsealuse lendu.

15-aastasena annab meie Al välja juba oma ajalehte,

mida ta trükkis rongiga kaasasõitvas pakk-vagunis, kuna ta sellal teenis rongil. Samas katsetas Edison ka keemia alal. Kuna rong linnast linna tossutas, oli poisil aega küllalt oma veerevas „laboratooriumis“ katsetada. Korra aga kukkus vaguni põrandale mingi aine, kutsudes välja tule. Sellest plahvatuses — või oli see kõrvakiilust, mille sai noor Edison vihaselt rongijuhilt — jäigi leidur kurdiks. Pärast seda oli noor Al mitmel korral telegrafistik. Teenistuse kergendamiseks ta leiutas aparadi, mis saatis automaatseid signaale. Kui aparaat töötas, võis Edison ise ekstitamata jälle midagi uurida.

Sääl aga juhtus, et aparaat läks ühel õnnetul päeval rikkesse, saates 2 rongi ühele ja samale liinile. Rongid põrkasid kokku, küll ilma suurema õnnetusega, aga Edisoni telegrafisti karjääril oli jäädavalt lõpp.

Aastal 1868 asub ta elama New-Yorki, kus abiellub 1873. a. Olles kestvalt seotud katsetustega oma laboratooriumis, unustas ta — nii räägitakse — isegi oma pulmapäeva. Kõik pulmalised olid juba koos, aga puudus veel peigmees — suurleidur ise. Sõbrad, kes ruttasid kohe laboratooriumi, leidnud Edisoni kibedalt töötamas. Läks tarvis hulk sõnu, enne kui suudeti selgeks teha, et on tarvis minna kirikusse.

Telegraaf, mis Edisoni ellu nii palju kibedusi tõi, sai ka ta päästjaks. Nimelt konstrueeris ta nn. kvadrupleks-telegraafi, mille abil oli võimalik ühel juhtmel korraga neli telegrammi edasi

ANNAB MÕISTATUSI

1. Kes see Naaskel õige on

Need mõistatused kirjutas Naaskel.

Ta istus lugemistoa nurgas kolme raamatukapi vahel ja kirjutas. Prillid olid tal libisenud päris ninaotsale. Laubal hiilgasid purakad higitilgad. Sulg aina kribises paberil ja tähed need jooksid vinka-võnka, pääasi et aga teistest ette jõuda.

„Palun, ärge segage! — hüüdis Naaskel. „Kirjutan maailmatu paksu raamatu mitmesugustest loomadest, kes elavad loomaaias.“

Noh, nüüd te küll vist mõtlete, et Naaskel on pika halli habemega koolipapa, võibolla koguni professor? Mitte sinna poolegi! Naaskel on meie klassi kõige väiksem õpilane, isegi minule ta ulatub vaevu õlani. Ninal on tal nii palju treditähti, nagu oleks sinna keegi külvanud linaseemet. Prille ta kannab nõrkade silmade pärast. Ja juuksed on püsti kui siiliokkad.

Te arvatavasti otsustate, et Naaskel on väga tark ja teab kõik. Oh ei, ta ainult t a h a b kõike teada ja seepärast muudkui pärib:

„Kas maa on kera?“

„Kera.“

„Tähendab meie all, säääl teispool maakera, kõik käivad pääl alaspidi? Ja toolidel on jalad ülespidi?“

„Kust liblikas teab, missuguse puu lehtedes ta on nähtamatu? Miks vurrkann kukub küljeli, kui pöörlemise hoog lõpeb? Miks kärbes jääb jalgupidi ämblikuvõrku, aga ämblik ise ei jää? Miks...“

Iga minut on tal uusi asju küsida. Ei jõuta veel kostagi, juba on ta jälle midagi uut välja mõtelnud ja muudkui küsib.

„Või ta raamatuski midagi muud on

on kui mis, kus ja kuidas,“ ütles Kusti. „Piilume pisut, mis ta säääl kirjutab.“

Kikivarvul hiilisime Naaskli seljataha ja lugesime.

„Kui kaevata maakerast läbi tunnel, päris niisugune kohe, et kui ühest otsast vaatad sisse, siis teisest paistab valgus vastu, ja kui sellesse tunnelisse kukub elevand, mis siis sünnib?“

Kusti ei suutnud hoida naeru ja mina samuti. Naaskel, just nagu oleks mesilane teda nõelanud, pöördus vihti meie poole ja kisendas täis tulist viha:

„See on, teate, suur häbematus niiviisi salaja vaadata. Lõpetan raamatu, niikuinii loen ta teile ette. Aga nüüd ärge segage. Kui on tahtmine, eks kirjutage ise. Noh, mis te vahite? Vaat' kiuste ei tee lahti, mitte ei näita, tehke et kaote!“

„Tõepoolest, mis ta keksib, kirjutame ka!“ hüüdis Kusti. „Mul on samasugune vahariidest kaantega vihik kui temalgi!“

Paraku ei tulnud meie kirjutamisest midagi välja. Esimesele leheküljele kritseldasime pisut elevandist ja tunnelist, aga ka selle rebis Kusti välja. Me kohe ei mõistnud niipalju välja mõtelda kui Naaskel.

„Ega meist ikka asja saa, ootame parem kui Naaskel lõpetab.“

Naaskel lõpetas kolme päeva pärast. Tuli kooli lõbusas tujus, muudkui itsitas ja krimpsutas ninaotsa. Ja just sel päeval oli meil vabatund, sest maateaduse õpetaja oli suusatamisel külmetanud kurgu.

„Poisid,“ hüüdsin mina, „täna asendab Niilust Naaskel! Ta on kirjutanud paksu raamatu ja tahab meile ette lugeda. Kas on nii, Naaskel?“

Naaskel kohendas ninal prille ja vastas:

„Võin lugeda küll.“

Ta istus õpetaja laua taha ja avas oma vihu.

Järg lk. 13

Nr. 4 lk. 4

ME OMA

Kaljo Saarlo, Otepää

MÄGEDE POEG

Ma olen mägede poeg
ja metsade, järvede laps.
Ilu naudingus kadund mu noorusaeg;
olen valule valmis ja tööle küps.

Ma olen pilvede sõber,
tuulte, tormide seltsimees.
Mu töövennaks on sädelev ader
ja sundijaks noorustuli rinna sees.

Mu mõtted on laiaili ilmas
nagu lendaks nad tuisuga.
Kord hangedes Arktika külmas,
kord sulades Aafrika soojaga.

Ma sirutan ööle käe,
kutsun tähti alla mu teele.
Purustan takistumüüride pae,
juhin elupaadi võidukose veele.

Ja seisatan mägede harjul
ning vaatlen kuld põlde orus.
Tean, et künkais on varasid varjul
ja ilumuusikat mägitormide marus.

A. H. Luts, 17 a.
Tallinn

R.

MERI

Möödunud aasta suvel läksin üle Styrusudd'i kalapaadiga Inost Björkö saarele sugulasi külastama. Reis kestis peagu neli nädalat. Pidin saarel veetma kogu oma suvepuhkuse. Päämiselt elas sin oma onu juures, kes ütles alati, et tal olevat lõbusam, kui mina viibin majas. Harilikult veetsin oma aega joonistamise ja sõudmisega merel, mida pika-peale hakkasin armastama.

Igakord, kui tuli postiaurik, laskusin sadamasse. See oli nagu pidupäev minule ja saarele, sest siis nägime „teisi“ inimesi. Kord saabus postiaurikuga üks võõras isand. Kuulsin, ta olevat ameeriklane, kes tulevat iga aasta siia lõhesid püüdma naaberkihelkonna suurest jõest.

Tahtsin kord joonistada onu kaljast „Railit“. Sõudsin selleks kaljase juurde. Oli selge päev. Kõik laevad olid ank-

Nr. 4 lk. 5

L.

rus. Pesti kalu, mis hiljemini laotakse kuivatuspaikadele. Võõras ameeriklane toetus oma õngeridvale ja jälgis kalade pesemist. Räägitakse saarel, et ühel suvel seisnud ta sääl kaks päeva järjestiku. Heitmata pilku askeldavaile inimesile, jälgis ta ainult kalade pesemist. Vahete-vahel ta võttis kõigi nähes kotist pudeli ja rüüpas paar tublit lonksu ning hakkas jälle ainiti vaatama, kuidas pestakse kalu.

Laht lebab mu ees sügavana ja sädelevana, vesi on täiesti vaikne. Ent igakord, kui kaljaselt visati lotjadele soolatud kala, vajusid nad veidi sügavamale, mistõttu panid veepinna kergesti lainetama. Tahtsin joonistada ka seda virvendust ja vee kohal lendlevate lindude kauneid varje — need on nagu varjud, mis tekivad hingeõhust, kui puhuda sametile. Hahk lendas keset lahte ja liugles edasi veepinnal, mööda kõigist sa-

Järg lk. 6

P. Haavaoks
Värskä

Vana venelane

J.
Pliiats

ELEVANDIJAHIL

Algus lk. 1

Kitsal kaljusel teel ronib Peeter Aafrika kõrgeimale mäele. Ta mõtleb pilkele, mis talle all osaks saanud ja eeolevale jahiretkele, milleks valmistus kogu aasta — raha kogudes ja tähelepapanekuid tehes.

Siin on juba õhk hõredam. Sügavuses hõõgub stepp järvekestega ja hallide põõsastikkudega. Mets on tume. Kuristikudes vulisevad ojad. Korraga — mahanuritud puud, jäljed ja hallikas-pruunid roojahunnikud, Elevantide tee! Arvestades murdunud okste murdekohtade kõrgusega, need pidid olema hiigelevandid. Peetrit haarab järsk hirmuhoog. Kas poleks parem pöörduda tagasi ja tulla siia uuesti kogenud juhiga? Ei. Ta jääb. Ta ei taluks uut pilget ja naeru. Tal on kaheksa päeva aega siin üleval olla. Tuleb riskida. *

Peeter jälgib elevanti ja otsib suurt puud, millel tunneks end kindlamana ja võiks olla valvel ööl kui päeval. Puhub tugev tuul. Eemal paistavad lumised mäetipud.

Kalmandal päeval näeb ta elevanti hädaohtlikus läheduses. Kolm hiigelloom on otse ta ees! Vägev isaloom ligineb põõsaste vahel! Ja nüüd näeb Peeter suure hulga elevanti taamal. Kihvad helendavad. Hinnalised kihvad!

Äkilise hirmu ajal sööstab Peeter peitu ja põgeneb pärimäge alla. Kuid siis valmib kindel otsus. Käehaare püsi ümber muutub tugevaks ja kindlaks.

MERI

Algus lk. 5

rekestest, rühkides ulgumere poole. Ta jättis enda järele vabiseva viiru, mis meenutas korduva r-tähe rida. Ta pikk, sirge kael sarnles püsi terasest laele. Sääli, kuhu kadus lind, hakkas mänglema vees delfiin; nagu must kaaren laskis kukerpalli pehmel vaibal. Võiksin seda vaatamängu vaadata tuhandeid, tuhandeid kordi.

Rukki-maarjapäev oli möödas. Kala laevad läksid lääne kanti ja kuivatuskohad jäid tühjaks. Björkösi jäi elu nagu vaiksemaks. Ent inimesi on siin veel küllalt: aidamehed, poesellid, majateenijad, sepp, püttsepp, pagar, kaks möldrit, naistöölised, konksumeister ja taadike.

Nooruk hiilib elevantide teele. Siit nad peavad mööduma. Koht on sobiv: kitsaste täis kaljulõhesid, kus elevantid peavad liikuma aeglaselt ja ettevaatlikult. Nad tulevad! Pikkamööda astuvad nad edasi. Peeter peidab end kaljuõõnesse madalamale loomade teest. Millal tuleb kõige suurem?

Nüüd paistavad helendavad kihvad. Suur isaloom kuulatab... lont tõuseb kõrgele... hiiglane seisatub, et hoiatada karja. Siis lajatab püssipauk. Tabas! Pikkamööda vajub suur loom maha, teeb uperkuudi ja veereb pärimäge ehmunud nooruki poole, kes hirmust halvatuna püsib liikumatult oma peidukohas. Nüüd on juba hilja õnnetust vältida: vägev kere vajub vastu kaljut ja kütt on vangis. Värisev lihamägi surub ta kaljuõõnesse, nii et ta ei saa liigutada kätt ega jalga.

Pärast väsitavaid katseid end vabastada uinub ta õhtu eel magama. Tunnid mööduvad raskes unes. Saabub kurb hommik. Kogu keha valutab. Veel kord kõik jõud koondada käte vabastamiseks. Surmahirmus rabeleb Peeter meeletu inimese viimase jõuga ja enne kui gaasid elevanti kere üles tursutavad, on ta vabastanud oma käed ja haaranud seljakotist raieraua. Selle abil nüsib ta läbi hiiglakere tee vabastusse.

Päike on suurel kõrgel, kui Peeter sipelgana ronib üle oma esimese jahisaagi Aafrikas.

Saabus pärtlipäev. Mõned kalapaa did tulid koju läänest, varustades kaladega mitu peret külas. Sel aastal oli kalu rohkesti ja inimesed vaatasid rõõmsasti vastu tulevikule.

Täna möödus kolm kuud mu siiatulekust. Istudes oma tillukeses kambris, mõtiskelin ja vaatasin tagasi kogu oma möödunud siinviibimise ajale. Kui päike oli tõusnud horisondile, algasin reisu lõunasse.

KIRJAVASTUSED

H. Rebane — Kaugel merel; Q. Tamme — Eesti keele uuendust (huvitav!); R. Kaim — Äralend, Rehetoas, Sügis; L. Tuur — Sügis, joonis; Ellen Kolk — Varese talu, Kandil, kartulid, Jõe ääres; E. Pille — joonised, Eestile, naljad; Helin Leede — Noored, Tervitus, Võrumaale, Kodumaast, Pühajärvel, Jumalaga jätt — EI.

„Ahaa! Nüüd oled vahel,“ sosistavad teised. Raal ja Suur ronisid omakord sisse. Ei möödunud viit minutitki, kui korraga kambri seinale koputati.

„Raal, mis viga?“

Kambrit kostab vastu:

„Ei midagi.“

„Suur, sina koputasid?“

Kambrit kostab nagu maa alt: „Laske välja!“

Suur lasti välja. Ta hoidis kõrva käega kinni.

Doktor vangutas pääd.

„Näed nüüd, kõrvad pole haiged olnud!“

Suur saadeti haiglasse, kuna kambri asusid kaks järgmist õpilast.

Veealuse telefoni õpetaja Sikk naeratas meile ja näitas kambrile:

„Teda juba petta ei saa,“ ütles, „kuigi malmist, on ta siiski kaval. Ütleb kohe, kes sobib tuukriks, kes mitte.“

Kuid juba koputatakse jälle kambri seinale.

Tuk-tuk-tukk!

Avatakse.

Teine mees ronib välja ja hoiab ka kõrva kinni. Ise kahvatu kui surmakutsar.

„Saadana tünn,“ manab ise.

„Ei ole tünn süüdi, vaid su enda kõrvad,“ räägib doktor Susi. „Sul vennas, tuleb vee pääl, mitte aga vee all teenida.“

Nii ei pääsenudki kaks meist tuukriks, kuigi nad kogu tuukriasjanduse läbi olid õppinud. Neid saadeti miinikaitse meeskonda.

Tuukri paak. Koolimaja keskel oli tuukri paak, metallvahveist kokku needitud, ümmarguste illuminaatoritega seinas.

Temasse sukelduti teisel korral olevast suurest toast. Illuminaatorid ulatusid esimesele korrale, kus

tõusmisel nõör paadivanema käest lahti libiseb või koguni katkeb, siis on tuukril häda käes!

Tuukrit tuleb alati ettevaatlikult alla lasta. Eriti kui ta laskub esmakordselt või suurde sügavusse. Mida sügavamale tuuker läheb, seda suuremaks tõuseb veesurve. Kui tuuker ühe joonega põhja laskuks, siis ei taluks ta kõrva trumminahad survet ning lõhkeksid.

Ja sügavusest tõustes tuleb ka harjunud tuukriga alati peatusi teha. Vastasel korral lõhkevad ta veresooned suurest survest vähemasse sattudes ning seltsilised saavad ainult ta laiba kätte.

Sellepärast peab signaal olema tugev ja hoolikalt tõrvatud.

Madalas vees töötavad tuukrid telefonita ja see nõör asendab siis telefoni. Temaga kõneldakse mitte häälle, vaid tõmmetega, signaalidega. Sellepärast kannab ta signaalinööri nime. Signaalide tabel on igal tuukril pääs nagu ükskordüks.

Voolik. Pikk kummivoolik keeratakse vinda kiivri sarve külge. See on õhuvoolik, mida kaudu tuuker hingab. Voolik pole ainult kummist tehtud. Oleks ta ainult kummist, siis võiks teda näiteks haugki katki hammustada. Muidugi ei hakka haug voolikut hammustama. Kuid ka tuuker ise võib veehämäruses saabastega voolikule astuda ja sellega endale õhu juurdepääsu sulgeda. Siis on tal ots käes.

Sellepärast ongi voolik tehtud kihlisena. Kõige pääl on kummi, kummi all present, presentil all spiiraalne terastraat, traadi all jälle kummi, present ning kõige sees veel paks kummikord.

Vooliku proovimine. Kuidas seda teha, kas voolik on küllaldaselt tugev ja kõlbab tuukrile? Selleks kõige tugevam tuuker paadis võtab vooliku ja murrab seda kõigest jõust käte vahel. Kui voo-

Ilk nüüd ei murdu ega pragune, siis on ta killaldaselt tugav. Sellele lisaks proovitakse ka ta pingutusvõimet.

Voolik riputatakse üles ning ta otsa seotakse ligi kahesaja kilone raskus, mis on veidi raskem kui tuuker vees kogu oma varustusega kokku. Kui voolik siingi vastu peab, on ta sobiv.

Vanadesse voolikutesse tikub sadestuma väävlit, mis eraldub kummist, tolmust ja mudast. Et tuuker hingamiseks puhast õhku saaks, tuleb voolikut pesta. Selleks valatakse voolikusse lahjendatud piiritust, ja pumbatakse sinna õhku. Õhk uhab piiritusega väävli maha.

Õhupump. Tuukrikiivri juurest läheb voolik malmist ratastega kasti juurde.

Mis sääl kastis on? Kast on tuukri kops — õhupump. See seisab alati tuukriäeval või -paadil. Kui tuuker vette ronib, võtavad tööised käepidemed kätte. Rattad hakkavad liikuma, tetraskoonused silindrid üles-alla käima, õhku imema, seda voolikusse suruma ja alla tuukri juurde saatma.

Suvel, kuumaga, kaetakse silindrid jäätükidega ja tuuker saab nii jahedat õhku. Talvel aga ümbritseb silindreid kuuma vesi, et tuuker oma kopsu külma õhuga ei rikuks.

Pumba korralikust tööst oleneb tuukri elu. Sel-lepärast hoitakse ja puhastatakse pumba hoollega. Tal on ka täpne kontrollija — manomeeter.

Mida sügavamale tuuker laskub, seda enam vajab ta õhku. Õhku ei vaja ta ainult hingamiseks. Ta vajab ka tugavat õhukaitset, et vältida tuhandete tonnide veesurvet.

Pump surub ikka enam ja enam õhku ning osuti jookseb mööda numbreid. See sarnaneb kellasutlile, kuid ei näita tunde, vaid veesügavust meetreis.

Kust manomeeter teab, kui sügaval tuuker on?

lapsed särgi õngitsema. Kui kala ei võtnud, hullasid nad niisama, mängisid piirivalvet ja tuukreid, laulsid madruste laule.

Ühesõnaga, kevad oli täies hoos. Kuid kevadega koos saabusid eksamid. Tegime need läbi ja vilmasena seisis veel ees „kõrvade proovimine“. „Ima selle läbitegemiseta, ei lasta kedagi tuukriks, ütles koolijuhataja. Sest kuigi doktor Susi meie kõigi kõrvu oli kontrollinud, oli siiski täpsam katse vajalik.

Õuele toodi hiigla malmist vaat-tuba. Susi vahetis juba kümnenadat korda meie kõrvu. Pajul ja Suurel vahitis aga eriti kaua, kauem kui ühelgi teisel.

„On teie kõrvad haiged olnud?“

„Ei ole,“ vastasid mõlemad. „Mitte kunagi.“
Kummasjanduse õpetaja Orlov, hüüdnimega „Kummi“, hakkas poisse tünni saatma.

„Donõskin! Vatsko!“

„On!“

„Ronige sisse!“

Donõskin ja Vatsko ronisid kütürutades kamb-risse. Susi hüüdis neile veel järgi: „Kui kõrvadele survet tunnete, siis neelutage!“

Kambri tüse üks langes raskelt kinni. Õhupump asus tööle. Voolikus õhk aina suhises — nii tugevasti surus seda pump kambresse. Viieteist-kümme minuti pärast avati üks taas. Seesolijad ronisid välja. Mõlemad higised ja punased.

„Noh, kas trummimahad terveks jääd?“

„Terveks!“

„Ja valus ka ei olnud?“

Vatsko pühkis laubalt higi ja seletas:

„Kui õhk susisema löi, hakkas kõrvades kumise-ma, nagu polekski ma tünnis, vaid teatris. Siis piiksus keegi hiirena ja torkis... nagu nõelaga.“

„Raali Suur!“ hütiab Orlov edasi.

Kuid Susi ei tukuuduki. Nägi läbi suletud ripsmete kõik. Susil oli teravam nägemine kui meil. Ja kui tunnis kord Org, Mägi ja Suur vihud kõrvalle panid ning pabernooli lennutama hakkasid, tõusis Susi kantslis püsti.

„Orgi!“

„On!“

„Milleks on paadis hapniku nõu?“

Org ei vasta, kortsutab paberinoolt käes.

„Mägi!“

„On.“

„Milliseid reegleid tuuker peab täitma sügavusest üles tõusmisel.“

Mägi seisab nagu tulp.

Tagumised read lämbuvad naeru käes.

„Suur!“

„On!“

„Kuidas kontrollida õhusurvet tuukri kõrvadele?“

Suur oli saarlane, tugev mehekolask.

Vaikis temagi, nagu oleks vett suhu võtnud.

„Noh?“

„Ei tea.“

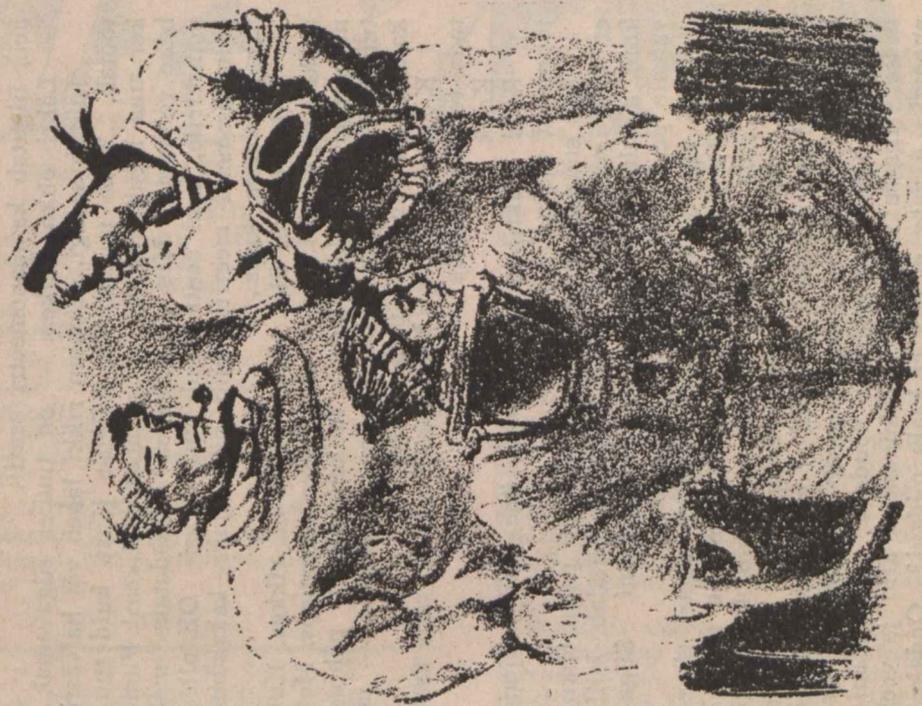
„Hästi. Oodake kui tuukrikambri istute, küll siis näete, mis asi on surve kõrvadele!“

3. Viimised katsed

Ja tööpoolest. Suur veendus peagi, mida tähendab õhusurve kõrvadele.

Saabus kevad.

Päike — maksuta kütja — asus tööle. Kooli-ruumid muutusid kütmatagi kuumaks. Tumeda klaasina helkis tuukri õppetügi pind päikese kiiris. Aias rohetusid puud, tärkas rohi. Õhtuti andis maa erilisi lõhnu. Kooli kõrval, kanalis, asusid linna

Asi on üsna lihtne. Manomeeter on ühendatud pumba õhutoruga. Sama õhk, mis tuukri juurde läheb, liigutab ka manomeetri osutti.

Läheb õhku rohkem — on tuuker sügavamal. Juhub sedagi, et pump rikki läheb või halvasti töötab. Teda pumbatakse kõigest jõust, kuid tuuker aina kisub signaali, et „pumbake rohkem! Pumpake rohkem!“ Mis siis lahti on? Vaadatakse manomeetrit, kuid osuti liigub aina tagasi. Oli alles kolmekümmend meetrit, kuid nüüd juba kakskümmend, kümme, kuus...

Tuleb tuuker üles tõsta! Pump on rikkis. Kui tuukrit õigel ajal üles ei saa, on see surmalaps. Manomeeter teab alati, kuidas tuuker end all põhjas tunneb. Vaja ainult hoollega osutt jälgida — ja kohusetruu valvur ei peta kunagi.

Kompressor. Mis saaks teist, kui teile asetada tonnine raskus?

Kook.

Kuid tuukril ei asetse mitte ühe vaid miljoni tonneid raskusi.

Kas suudab pump anda tuukrile nii palju õhku, et teda vee raskuse eest kaitsta? Suudab küll, kuid ainult neljakümme meetri sügavuseni. Sügavamale peab teine pump appi asuma.

Kui aga tuukrit saata kuuekümmend meetrit sügavusse? Pannakse käima kolmas ja neljas pump? Milleks rida pumpi rakendada, mis võib-olla paati ära ei mahu, kui on olemas kompressor. See ise töötab mitme pumba eest, kuid ei vaja enam ruumi kui üksainsus pump. Kompressor on mootor. See surub õhu tugevaise malmist nõudesse — balloonidesse. Igasse vähemalt kakskümmend kilo ja veel enamgi. Arvate, et õhk ei kaalu midagi? Oodake! Seda võib erilistesse nõudesse nii kokku suruda, et isegi kahe käega üles ei jõua punnida. Balloonidest

saadetakse õhk suurtesse sügavustesse. Vaja ainult ballooni kraani käänatada ja õhuvool tuiskab mööda voolikut alla.

Veealune telefon. Tuukril on ka telefon. Kuidas tuuker sellega kõnelda saab?

Telefonitoru pole ju kiivri juurde võimalik asetada ja kuigi asetada, siis ei kuule ikkagi midagi, sest kiivril pole kõrvu. Kuid tuuker ei vajagi telefonitoru. Talle läheb telefonijuhed otse suu ja kõrvade juurde. Kui te kiivrit vaatlete, siis märkate sellel kaks musta eboniit-sööri. Ühe kaudu tuuker kuuleb, teise ta kõneleb ise.

Veealune latern. Tuukril pole vee-all kasutada mitte ainult telefon vaid ka elektrivalgustus.

Paadis on kast. Kastis on akumulaatorid ja elektrijuhed laternaga. Selle laterna võtabki tuuker endaga vee alla kaasa. On veel teissugune latern, kuid see on sügavvee jaoks. See on raske, kaalub üle kolmekümme kilo. Selle klaasid on paksud, et sügavuse veesurve neid katki ei vajutaks.

Sügavvee latern lastakse tugeva juhe otsas paadis alla. Selle valgusest jätkub minimele tuukrile. Latern põleb nii heledalt, et korja või nõopnõelu merepõhjast.

2. Tuukri tervishoid

Tervishoidu õpetas meil koolis doktor Susi. Ta oli doktor ja ühtlasi ka tuuker. Sarnanes mongoolide. Silmad olid kitsad ja pooleldi nagu suletud. Oleks nagu tukkunud. Me mürasime sageli tema tunnis. Tegime isegi rumala laulu:

Susi suigub,
mul on igav,
ei teda julge äratada...

64 ruutu

MALE 3

VALGED:

Vanker — a1, ratsu — b1, oda — c1, lipp d1, kuningas — e1, oda — f1, ratsu — g1 ja vanker h1. Nüüd asetame etturid a2-hest kuni h2-ni. Seega on asetatud valged malendid oma kohtadele.

MUSTAD:

Vanker — a8, ratsu — b8, oda — c8, lipp d8, kuningas — e8, oda — f8, ratsu — g8 ja vanker h8 ning etturid a7-est kuni h7-ni.

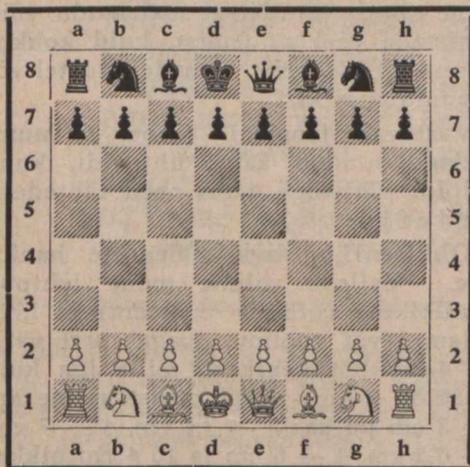
Malendite ülesseadmisel tuleb tähele panna seda, et

LIPP KAITSEKS VÄRVI,

mitte kunagi kuningas (vaata joonis 2).

Malendid lauale asetatuna annaksid meile järgmise pildi.

Mustad.

Valged.

Joonis 2.

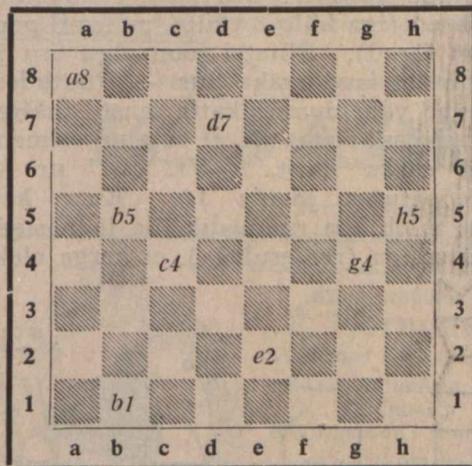
Olles tutvunud malendite ülesseadega malelauale, vaatleme nüüd malendite liikumisviise ja omadusi. Kõik malendid päale ratsu võivad käia ainult sirgjooneliselt — ükskõik siis, kas mööda diagonaale, vertikaale või horisontaale. Etturid astuvad edasi sirgjooneliselt mööda vertikaale, kuid kalduvad diagonaalidele ainult vastasmalendi löömise korral. Ratsule on tehtud erand, tema sammud kujutavad „hüppeid“ ja ta peab oma käike tegema alati nii, et uueks asukohaks oleks kolmas ruut, kuid seejuures ei tohi ta minna sirgjooneliselt kolmandale ruudule, vaid ta hüppab kas kaks ruutu edasi ja ühe kõrvale või kaks ruutu kõrvale ja ühe edasi. Seejuures on ainult ratsul õigus hüpata ja lüüa üle teiste malendite, kõik teised malendid võivad liikuda ainult vabadel teedel. Ratsu hüpped pole ka piiratud ainult

liikumisega ehk pääletungiga vastaspoole malenditele, vaid ta võib vabalt minna kas edasi või tagasi, nii kuidas just olukord seda nõuab. Sama õigus on ka teistel taguritel, kuna etturid aga tagasi käia ei tohi, vaatamata sellele, et neid ähvardaks häving.

Kõik malendid, ettur välja arvatud, võivad lüüa ehk kõrvaldada oma käiguteelt vastasmängija malendi, jättes ise seisma samale ruudule või väljale, millelt ta vastase malendi kõrvaldas. Nii ei toimu löömine malemängus sarnaselt kui „kabes“, kus hüpatakse üle löödava nupu tühjale ruudule. Ka ei ole löömine males sunduslik. Ettur lööb aga diagonaalselt. Näiteks kui valge ettur seisab väljakul c4 ja musta ettur väljakul b5 ja kui järgmiseks on valgete käik, siis võib ta musta etturit lüüa, asudes ise musta etturi väljale b5-ale (vt. joonis 3). Löödud malendid kõrvaldatakse väljakult.

Et saada selgemat pilti väljade nimedest, millega edaspidi peame rohkem tegelema, oleks soovitatav jälgida selguse mõttes joonist nr. 3, millel on välja sees tähendatud välja nimetus. Joonisel on märgitud trükitehnilises mõttes ainult valged ruudud nimedega, tegelikult on aga nimed ju kõikidel ruutudel — nii valgetel kui mustadel. Võtame näiteks esimese rea ruute malelaualt, milliste nimedeks on alates vasakult paremale — esimene ruut a1, teine b1, kolmas c1, neljas d1, viies e1, kuues f1, seitsmes g1 ja kaheksas h1; või jälle viienda rea ruudud, alates vasakult paremale — esimene a5, teine b5, kolmas c5 jne. jne.

Mustad.

Valged.

Joonis 3.

Omaduselt ja tugevuselt on malendid erinevad. Vaatleme neid nende tugevuse järjekorras.

MALELAUD

Et malemäng ostes on kaunis kallis, siis valmistame selle juba parem ise. Kuigi see ei saaks nii nägus nagu ostetu, lohutugem — see on oma töö.

Malelauda valmistada

võime papist, vineerist või mõnest õhemast puidulauast. Materjali mõõdet olenevad sellest, kui suurt malet keegi valmistada soovib. Alla 30 cm külje pikkusega lauda teha pole soovitav; üle 40 cm ei maksaks ta ka olla. Nii siis: malelauaks võtame ruudu 36 cm külje pikkusega.

1. Papist lauda on kõige kergem valmistada, kuna see ei nõua paljut lisamaterjali. Malelaua üksiku ruudu külje pikkuseks võtame 4 cm ja korrutame see kaheksaga. Saame ruutude jaoks 32 cm, ülejääv 4 cm ($36 - 32 = 4$) jätame äärite jaoks, kummalegi poole 2 cm.

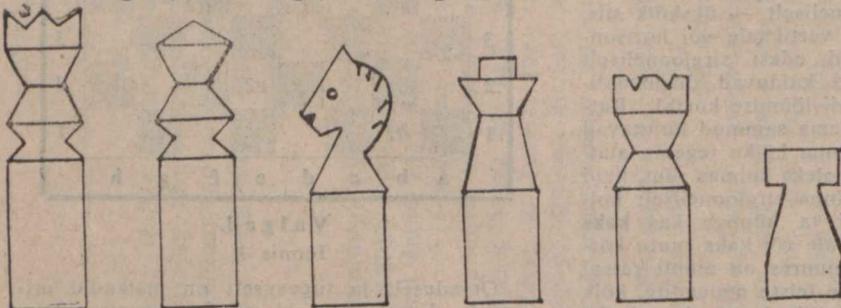
On meil antud mõõtude kohaselt laua üldsuurus välja mõõdetud ja lõigatud, siis katsume saada samasuure (36×36) tüki hääd joonistuspaberit. Sellele joonistuspaberile joonestame antud mõõtude kohaselt malelaua ruudustiku ja ääred (iga külj 8 ruutu, mõlemil pool 2 cm ääred). Pliiatsi joon olgu õrn ja täppis, et laud saaks ilus. — Ruutudest tulevad vaheldumisi katta musta tuššiga 4 igas reas; alates nii, et vasakul esimene ruut saaks must. (Vt. „Õ.“ nr. 2, maleõpetuses joonis 1.) Enne katmist tuleb aga ruudustik üle joonestada tuššisulega (redissulega), et kerge oleks

pintsliga saada siledaservalisi ruute. On ruudustik valmis, kleebime selle oma väljalõigatud papile. Teisele poole kleebime aga mingi paksema pakkimisepaperi, paneme kusagile üleni surve alla ja laseme hästi kuivada. Hiljem ruudustiku vaba ääre võime kaunistada joonte või mingi geomeetrilise ornamendiga. Kes soovib, see kandib enne ruudustiku-paperi ja kattepaperi kleepimist papiserivad. Kui aga keegi soovib seda malelauda veel raamida mingi kitsaliistulise puuraamiga, mis teeb malelauda märksa tugevamaks, siis pole kantimine oluline.

Eelkirjeldatu oli lihtsamaid malelauda valmistamise viise. Kuna neid aga koolis papptööna niikuinii tehakse, siis lisame ainult juurde, et malelaudu võib valmistada veel a) papist, kuid kokkukäivana, b) vineerist, samadel alustel või d) puidulauastki.

Vastavalt joonisele (joon. 1) numerdage ruudud äärel ühtepidi, kuna teisipidi tähistage äärel need tähtedega a b c d e f g h.

Olulisem on aga malendite hankimine. Selleks valime mõne lehtpuu lauätükikese (pikkus ~ 50 cm) ja hõveldame (või voolime noaga) sest välja neli 4-tahulist kepikese, mille iga külj otsast on 2 cm. Kepi otsast saame ära 2 — 8 cm pulka; 2 — 7,5 cm, 4 — 7 cm, 4 — 6,5 cm, 4 — 6 cm ja 16 4 cm pikkusega pulka. Pulga otsad tuleb saagida hästi vinklis ja ühed otsad veel tasan-dada liivapaberil hõõrudes. (Kui võimalik, enne jämedama viiliga puhastada ja siis paberiga.) Edasi jätkub töö tera-

Joonis 1

Nii näeksid välja kepist lõigatud malendid

SPORT

Ületamatud rekordid on ületatud

**Kuidas sündis uus 10 000 m maailma-
rekord**

Iga noore või vana spordimehe unistuseks on — olla maailma parim, mis tähendab, et maailmarekord oleks kirjutatud tema nimele. Kuid spordikuninad maailmarekordide troonil vahelduvad üsna kiiresti. Ei ole sest palju aega tagasi, kui kogu maailma spordihuvilised imestelles kuulasid, kuidas „lendav soomlane“ üksteise järele purustas maailmarekordeid. Või kui odaviskes maailmarekordiga mängimine oli ainult „Maailma-Matti“ — Järvis eeralõbuks. Kõikjal räägiti ja kirjutati, et need rekordid jäävad ületamatuks. Nüüd aga Matti õpilane Yrjö Nikkanen omab odaviskes 77.87-ga maailmarekordi ja Paavo Nurmi nimel on „ainult“ kaks — tunnijooksu ja lühema maratoni (40.200 m) rekord. Kuid nendel aladel peetakse võistlusi harva.

Kui Paavo Nurmi, „jooksumasin“, 14 aastat tagasi 10 000 m jooksis ajaga 30.06,2, siis ei julgenud keegi uskuda, et kord see rekord ületatakse. Niivõrd parem oli see teiste jooksjate saavutusest. Kuid Los-Angelesi olümpiaaastal poolakas Janus Kusocinsky jõudis sellele ähvardavasse lähedusse. Ja Berliini olümpia-aastal olümpiavõitja Ilmari Salminen parandas maailmarekordi 30.05,6-le. Nüüd käesoleva kuu alguses soomlane Taisto Mäki saavutas ajaks 30.02,0. Ei puudunud palju, et uus maailmarekord oleks tulnud alla poolt tundi. Taisto Mäki sörkis vahepääl ühe ringi Iso-Hollo järele, kes temast oli jäänud ringi võrra taha. Siiski 100 m enne lõppu oli ajaks 29 min. 45 sek. ja juba arvati, et T. Mäki katab viimase 100 m alla 15 sekundi. Ent mees oli ennast „tühjaks joosnud“ ja lõpuspur-

diks polnud vajalist jõudu. Värske maailmarekordimees ise arvas, et aeg oleks tulnudki alla 30 min., kui tema sõber Pekuri oleks temaga kogu aeg sammu pidanud. Nüüd aga Pekuri jäi 15 sekundi võrra maha. Samuti avaldas ta, et

koos Pekuriga võib ta joosta 10 000 m koguni ajaga 29.50!

Rootslase Jonssoni kohta, kes kõiki Soome jooksukuulsusi kevadel 5000 m võitis, arvab Mäki, et tema ja Pekuri võivad rootslasest paremini joosta, kuid 3000 m ja 2 miilis olevat Jonsson praegu maailma parim.

Mäki ise olevat vigastanud juunikuus jala ja praegugi polevat see veel täiesti terve. Tuleval suvel tahab Mäki võistelda senisest harvemini, ent seda paremate tagajärgedega.

SPORDIKALENDER

Hooaeg algas võiduga lätlaste üle. Käsi-palli avavõistlusil Tartus võitis Eesti üliõpilaskonna naiskond Läti naiskonda 2:1 ja korvpallis NMKÜ võitis lätlasi 32:22.

Meie „matimehed“ Rootsi. Malmö rahvusvahelisele maadlusvõistlusele on palutud meie nimekamad mehed Kotkas, Karklin ja Neo.

Uued Eesti rekordid Tartu tõstevõistlusil püstitas L. Kukk poolraskekaalus rebimises 107,5 kg ja saavutas kaalu kogusumma 342,5 kg.

Luhäär võtab osa maailmaesivõistlusist tõstmises Viinis.

A. Kreek tõukas kergekuulis uue E. rekordi 18,51 m. End. oli Viidingu käes 17,92.

Stepulov kaotas Hamburgis saksl. Katterile punktidega.

ASK võitis korvpallis läti Riia Universitas Sportsi 31:21.

ODA 78.80

Yrjö Nikkanen saavutas Helsingis uue üllastliku odarekordi tagajärjega 78.80. End. oli 77.87 ka N. nimel.

anda. Leiutise ostis „Western Company“ Edisonit 40 000 dollari eest, mis võimaldas tal elukutseliseks leiduriks hakata. Üldse on tema nimel ümmarguselt 1300 patenti, millest siinkohal vaid mõne üksiku nimetame.

1876. a. konstrueeris ta mikrofoni (täielikuma mikrofoni leiutas Hughes a. 1878), millega täiendas Reis'i poolt 1860. a. leiutatud telefoni. Aastal 1879 valmis esimene sõeniidiga elektrilamp.

Tema konstrueeris ka esimese aurumasina (James Watt 1762) ühendatud dünamo, mis andis masinale vajalikku elektrivoolu. Leiutis sai Pariisi rahvusvahelisel elektrinäitusel 1881. a. suure tähelepanu osaliseks.

New-Yorgis algas 4. sept. 1882. a. tegevust esimene jõujaam, mida juhatas Edison. Esimene kino-aparaat valmis a. 1889, esimene projektsioon-aparaat aastal 1895.

Oma leiutiste kõrval tegeles Edison ka akkumulaatori täiendamisega. Ei puudunud palju, et Edison oleks leiutanud ka raadio põhimõtte: ta märkas küll elektroonide voolu, kuid ei osanud nähtust seletada.

Aastast 1887 alates elas kuulus leidur New-Yorgi ligidal West Orange'is, kus sureb 84 aasta vanaduses 18. oktoobril 1931. a.

PÕHJALIK TÖÖ

Kapten: „Kas puhastasid laevalae ja panid läikima metallosad?“

Madrus: „Jah. Ma pühkisin kiikri abil isegi horisondi puhtaks.“

Emä: „Sellest poisist saab kindlasti oksjoni-pidaja, kui ta suureks kasvab.“

Isa: „Mille järgi sa seda otsustad?“

Emä: „Noh, tal on ju sinu taskukell vasara all.“

ŠOTLANE IKKA ŠOTLANE

Šotlane reisis Ameerikasse. New Yorgi sadamas nägi ta tuukrit veest välja tulevat. Šotlane, keda reisipileti kallidus juba niigi oli pahandanud, ütles nüüd kaptenile vihaselt: „Miks te mulle ei ütelnud, et siia pääseb ka jalgsi!“

„Hei, jõnglased, kui te ei lakka käratsemast mu maja ees, kutsun politsei!“

Posiid kooris (röömutsedes): „Politsei! Meie politseid ei kardä! Ta on ju meie isa!“

Rekordid purunevad

Võistlus peeti õhtul hilja ja staadion oli valgustatud helgheitjatest.

Uus maailmarekord sündis Tampere, mis on Kesk-Soome tähtsamaid tööstuslinna ja elanikkude arvult võrdne Tartule. Võistlusele oli kogunenud 7000 päältvaatajat. Meil niisugustes oludes pole kunagi nähtud 7000-päalist publikut.

Pärast maailmasõda on maailmarekordid 10 000 jooksus olnud vaid soomlaste nimel.

Enne sõda omasid seda — viimase sajandi algul inglane A. Shrubbs ja alates 1911. a. prantslaste suurjooksja J. Bouin (30.58,8). Kuid juba 1863. a. on andmeid, et inglane J. White joosnud sama distantsi ajaga 30.53,2, mida aga ei tunnustatud maailmarekordiks, kuna see oli joostud elukutselise poolt.

Võrdluseks olgu öeldud, et Eesti rekord on juba kümme aastat F. Beldinski nimel ajaga 32.34,4.

„Pm.“ järel.

Sädala tähtsamat

„Estonia“ juubel. Meie parim ja suurim teater pühis 25 a. juubelit. Teater ehitati 1913. a. ja avati 24., 25., 26. augustil. Ehitus toimus Soome arhitekti A. Lindgren'i kavandi järgi. Kogu ehitus läks maksma 811.416 kuld-rubla (u. 300 miljonit senti).

S. Flohr simultaanil Tartus saavutas 44 võitu, 11 viiki ja kaotas vaid ühe partii. Võiduprotsent 88!

Põllutöölistekohtade loomisele asub põllutöömin. lähemal ajal, et seega teostada Valituse lubadusi ja lahendada põllutööliste kriisi.

Hõimupäev möödus 3-es suures hõimumaas pidulikult. Kokku 15 milj. hõimlast tundis end suure ühisperena.

Poola stratosfääri-õhupall plahvatas. Lend üles jääb tänävu teostamata.

Lahendid ära saata 7. nov.

TÄNASED AUHINNAD:

1. F. Cooper „Nahksuka jutud“
2. Kalendritegija kimbus
3. Helbeke

11. RISTSÖNU (5 punkti)

1	2	3	4	5	6	7
8						
9						
				10		
11		12		14		15
	16					17
	18					19
		20		21		

Paremale: 1. Tuntud Inglise poliitik, 8. Araabia päriselanik, 9. Koht, maaala, kus asutakse, 10. Noot, 11. Minos'e tütar kreeka mütoloogiast. 16. Üli, väga, 17. Kaubanduslik lühend, 18. Onomatopoeetiline sõna, 20. Sina, 21. Eesti luuletaja.

Alla: 1. Eesti naislüürik, 2. Linn Türgi Ida-Anatoolias, 3. , 4. Eitav eessõna, 5. Naise nimi, 6. Kääne sõnast „onn“, 7. Venekeelne eitus, 12. Mägismaa Aafrikas, 14. Autofirma, 15. Doonau lisajõgi, 19. Eitus.

12. MAATEADUSLIK MÕISTATUS (3 punkti)

a, ba, bai, co, cu, dan, do, dor, dos, e, e, ees, ka, li, li, lo, na, po, ra, re, rho, ti, ve, zig.

1. — . — . — . — .
2. . . — . — . .
3. — . . —
4. — . — . — . — .
5. . . — . — . . .
6. — . — . — . — . .
7. . . — . — . — .
8. — . — . — . — .

Koostada ülalantud silpidest tähendustele vastavad sõnad. Iga punkt märgib ära vokaali ja iga kriips konsonandi. Õigel lahendusel annavad sõnade esitähed Ungari linna nime.

1. Vabalinn Euroopas
2. Riik Baltimail
3. Järv Aasias
4. Saar Vahemeres
5. Mägi Eestis
6. Jõgi P.-Ameerikas
7. Riik L.-Ameerikas
8. Laht Itaalia rannikul.

13. MATEMAATILINE ÜLESANNE (2 punkti)

Kahe arvu summa on 78. Nende arvude vahe aga 14. Millised on need „maagilised“ arvud?

14. NIMEKAART (1 punkt)

JAAN KIKJARI

Millist elukutset omab too mees?

„ÕPILASLEHE“ NR. 1 ILMUNUD MÕISTATUSTE LAHENDID

VÕTMEMÕISTATUS NR. 1

1—9. Garibaldi, 10—16. Bourget, 17—24. Mandalay, 25—35. Adirondacks, 36—44. Diafaanne, 45—48. Hiir, 49—52. Kaja, 53—59. Äripäev, 60—62. Ölu, 63—66. Õpik.

I Kõrboja peremees — Diana, II Gambetta — Ööbiku surm, Henry, III Alraune — Iller — New-York, IV Indra, Aasia — Tänasilma, V Buddha — civis — päike.

MÕTTEGA LAUSE NR. 2

Hää koostis on H. Joonuksil: „Õöl enne jaanipäeva tuli Andres Pärnu külastama oma onutütart Helmit ja õepoega Herbertit“ (muudetud).

KUI VANA NR 3

61 aastat.

NIMI EI RIKU MEEST NR. 4

Kirikuõpetaja.

Õigesti lahendasid — Joonuks (11 p.), V. Neemoja (9 p.), T. Kadarik (11 p.), J. Bergman (9 p.), H. Lusti (9 p.)

NEIL VEDAS NR. 1

1. T. Kadarik — Nahksuka jutud
2. H. Lusti — Laukupoisid
3. H. Joonuks — Tähekesed

Toimetus ja talitus: Tartus, Võidu 10. Õ/k. „Koolivara“, telef. 8-29. Tallinna abitalitus: „Kooli-Kooperatiiv“ S.-Karja 19, telef. 456-32. Posti jooksev arve nr. 2188. Vastutav toimetaja: M. Nurmik. Tegevtoimetaja ja talitusjuht: E. Tõnismäe. Väljaandja: Tartumaa Õpetajate Liit. „Õpilasleht“ ilmub üks kord nädalas (25 n-rit õppeaasta jooksul). Tellimishind postiga: aastakäik (25 nr.) — kr. 2.00; (15 nr.) — kr. 1.40; (10 nr.) — kr. 1.00; (5 nr.) — kr. 0.50. Kuu-lutuse hind: lehe ees 15 s. mm, mujal 7 s. mm. Trükkoda J. Mällo, Rüütli 4, Tartus, 1938.